

Wie?

Ed Annink (53)

Ben je gevraagd als curator voor Design Den Haag vanwege Utrecht Manifest 2007?

'Als intendant van de biënnale [Utrecht Manifest is een internationaal en multidisciplinair tweeverjaars evenement dat actuele ontwikkelingen op vormgevingsgebied vanuit een sociaal maatschappelijk perspectief belicht, red.] was ik verantwoordelijk voor inhoud, samenstelling en organisatie van de tentoonstellingen en het satellietprogramma. We hadden een bus gehuurd die van Den Haag naar Utrecht reed met onder andere mensen van het stadhuis en creatieven. Ze waren enthousiast over wat ik had gedaan en vroegen mij verder te praten, aangezien Den Haag het verlangen heeft in 2018 culturele hoofdstad van Europa te zijn. Net als met Utrecht Manifest vind ik het niet zo interessant om de zoveelste tentoonstelling van de nieuwste designproducten te laten zien. Mij leek het zinvoller en interessanter onderzoek te doen naar de relatie tussen design en overheid in Europa, gezien vanuit een internationale context. Binnen het thema Design & Overheid vallen nu veel dingen samen, zowel cultureel, economisch als sociaal. Het gaat over internationale samenwerking en het streven om de creativiteit van de overheid dichterbij creativiteit van de samenleving te brengen en andersom. Ons project sluit bovendien goed aan bij Wim van Krimpens inspanningen voor de nominatie van de regeringsstad als culturele hoofdstad.'

Wat houdt Design Den Haag 2010-2018 in?

'Vanaf april 2010 worden een aantal grote activiteiten georganiseerd op het gebied van design, architectuur en visuele communicatie. Daarnaast zijn er lezingen, debatten, workshops, documentaires. Er komen vijf edities die een samenwerking kennen tussen regeringsstad Den Haag en andere Europese regeringssteden die allemaal een eigen curator krijgen.

Bij de eerste editie in 2010 is dat Berlijn, daarna volgen Stockholm (2012), Parijs (2014), Londen (2016) en Rome (2018).

Het samenwerken met organisaties, academies, bedrijven, de lokale overheid en andere regeringssteden in Europa maakt dat er contacten worden gelegd die nieuw zijn, zoals nu in Berlijn en Den Haag. Dat biedt nieuwe inzichten en kansen. Zo zit curator/journalist Lucas Verweij in Berlijn. Hij helpt bij de inhoudontwikkeling van lezingen en debatten aldaar.

Het is een spannend project waarvoor ik met programma-assistent Laura van Uitert en anderen binnen Ontwerpwerk, research doe in een nieuw landschap waar heel veel paden nog moeten worden gemaakt. De drie belangrijkste onderzoeksbegrippen daarbinnen zijn: perceptie, delen van kennis en identiteit. Ik ben geïnteresseerd in visuele communicatie en public design en wil samen met bedrijven en de industrie denken over de economische context om ons bewust te worden dat de samenleving is veranderd sinds de oprichting van de EEG, de voorloper van de Europese Unie, in 1957.'

Waarover gaat Norm=Vorm?

'Deze grote expositie is een samenwerking met het Gemeentemuseum in Den Haag en curator Timo de Rijk. Norm=Vorm gaat later naar Essen, culturele hoofdstad Ruhr 2010. Door de samenwerking varen we ook mee op de promotie van 'Ruhr 2010' en kan Design Den Haag zich goed profileren. Norm=Vorm gaat over de standaardisatie die werd ingevoerd voor Europese consumentenproducten vanwege de mogelijkheden van massaproductie tijdens de industrialisatie aan het begin van de twintigste eeuw. Dat bracht voordelen als kwaliteitsnormen, efficiency en een internationale distributie. De gestandaardiseerde regelgeving richt zich op de grote gemene deler en is vaak bedacht met het oog op economische winst. De vraag die wij stellen is: hoe profijteloos zijn die generieke standaardsystemen

nog voor ons? Is er een regelgeving die onze samenleving beter bedient? De wereld is veranderd. Wij denken meer vanuit de winst voor de samenleving en de cultuur en kijken dan naar wat dat economisch betekent. De multiculturele samenleving is fijnmaziger: kleine en grote culturen lopen door elkaar heen. Die diversiteit vraagt om meer op maat gemaakte producten.

Ons onderzoek roept vragen op die van enorme betekenis zijn. De eerste stappen over wat uit dit project kan komen worden in 2010 gezet.'

Een andere expositie gaat over visuele communicatie en politiek.

'De inspirerende internationale online expositie over politieke landenaffiches vanaf 1919 – het jaar dat vrouwen kiesrecht kregen – tot nu, is op onze website te zien. De digitale galerie met affiches uit Nederland en Duitsland, die later wordt aangevuld met posters uit Italië, Frankrijk, Engeland en Zweden, is uniek voor de overheid.

Vragen dienen als uitgangspunt voor het onderzoek naar de wereld van de politieke campagnes. Zoals: Hoe presenteren politieke partijen zich aan de kiezers? Welke onderdelen van de partijprogramma's zijn terug te vinden in hun posters? Met andere woorden: Is de visuele communicatie een reflectie van de inhoud of proberen partijen op andere manieren de kiezer te verleiden? En op welke manier dan? Het is bijvoorbeeld fantastisch om te zien met welke sentimenten Colijn probeerde de kiezer te verleiden. Hij afficheerde zichzelf als een kapitein op een schip. Rita Verdonk deed dat recenter ook, terwijl ze helemaal niet in de positie was om zich als kapitein te gedragen. En in hoeverre kijkt men naar de inhoud of naar de vorm; wordt de boodschap door het publiek begrepen? Zo is de SP-campagne van Thonik als campagne interessant maar 'NU SP' is een pamflet; het heeft geen

Waarom?

Ed Annink, partner van bureau Ontwerpwerk, is curator van de eerste editie van het project 'Design Den Haag 2010-2018'. Een veelomvattende biënnale over de relatie tussen design en overheid.

Spandoek uit de veelbekroonde SP-campagne van Thonik.

inhoud meer. En alleen fijnlezers snappen de rode kleur. De affiches zijn straks ook te zien in het Museum voor Communicatie.'

Ook de politie krijgt aandacht.

'Er bestaan grote en kleine verschillen tussen de visuele identiteit van de Europese politie-uniformen. Maar ook de perceptie van het internationale publiek over de overheid op straat is uiteenlopend. Wanneer je in Italië op straat de carabinieri ziet, loop je liever een blokje om dan hem naar de weg te vragen, terwijl de politie in Denemarken je grootste vriend is. Kennelijk kiest een overheid voor autoriteit of toegankelijkheid. Vanuit de creatieve gemeenschap vragen wij ons af hoe de gedroomde Europese politie eruit zou zien met behoud van de nationale identiteit. Dat willen we voorleggen aan de overheid. Een Haags en een Berlijns ontwerp bureau gaan een Europese visuele identiteit voor de politie ontwerpen.'

Hetzelfde geldt voor de ambassades.

'De recent heringerichte Nederlandse ambassades zijn ontworpen door beroemde architecten. Rem Koolhaas heeft de Berlijnse ambassade ontworpen en Bjarne Mastenbroek de ambassade in Addis Abeba. Het gebouw integreert producten van bekende Nederlandse interieurontwerpers – van tafels en stoelen tot koffiekopjes en recepties. Hierdoor zijn de ambassades onze visitekaartjes geworden: ze laten zien wat onze hedendaagse creatieve cultuur behelst. Wij vragen ons af of de achterdeur van de ambassade ook de voordeur kan zijn voor het land waarin die ambassade staat zodat we creativiteit kunnen uitwisselen. In brainstorm met designers en architecten worden concepten voor de toekomst – een Europees ambassadeverzamelgebouw – bedacht. De resultaten worden gebruikt voor een debat met creatieven en de overheid.'

Natuurlijk besteden jullie aandacht aan de invoering van het veelbesproken Rijksbrede logo.

'In samenwerking met het ministerie van Algemene Zaken doen wij samen met een studente van de Universiteit van Utrecht onderzoek naar de visuele identiteit van de Nederlandse ministeries. Daaraan koppelen we de geschiedenis van de identiteit van de rijksoverheid tot en met het besluit voor een rijksbreed logo te kiezen, in een expositie over de visuele identiteit van de overheid. We dachten aanvankelijk aan een lezing en misschien een boekje, maar dit is één van die onverwachte extra's: het wordt een boek. We zijn op zoek naar een uitgever.'

Dat extra's speelt ook bij de 'Europese bank'.

'Samen met de Haagse Hogeschool hebben we een studieproject opgezet: "De Europese bank". Dat moet je lezen als een ontmoetingsplek op pleinen en in parken van Europese regeringssteden. Op deze fysieke ontmoetingsplek kan iemand bijvoorbeeld alle virtuele, digitale middelen inzetten om te praten met iemand op een andere ontmoetingsplek in een andere stad. Het zijn nog vrije fantasieën, maar het gaat over sociale interactie, identiteit en perceptie. Over de waarde en betekenis van subculturen, over het delen van straatkennis. Tijdens een workshop bedenken studenten concepten voor de Europese bank en wij gaan op zoek naar een bedrijf dat een model van de beste inter-Europese ontmoetingsplek wil maken. Het lijkt me goed het daadwerkelijk uit te voeren.'

En dan zijn er nog een groot aantal activiteiten. Noem er eens een paar.

'Een project over straateetcultuur. In Berlijn is dat het "Weisswurst-snacken". We willen

verder informele maar serieuze straatinterviews houden onder de Haagse bevolking. Ongeveer de helft van de bewoners heeft een andere culturele achtergrond. In zo'n diverse wereld is het interessant om te horen wat zij vinden van het Rijksbrede logo en of de politie hun beste vriend is. Dan is er nog een serie documentaires uit het verleden, waarin de visies van Duitse en Nederlandse architecten worden belicht. In een documentaire uit 1975 van Hank Onrust schetst architect Hendrik Wijdeveld een omgeving van woonflats met daaromheen één groot recreatiegebied. In discussies met architecten en bezoekers willen we kijken of die ideeën nog bruikbaar zijn voor vandaag of morgen.'

Wat gebeurt er na de vijf edities in 2018?

'Er komt een evaluatiepublicatie met aanbevelingen aan de Europese Unie op het gebied van een betere relatie tussen design en overheid.'

Waarop hoop je?

'Dat er nieuwe samenwerkingen worden gerealiseerd. Ook hoop ik op verdieping en verbreding van de relatie tussen design en overheid en dat we tot nieuwe verdienmodellen komen.'

–
Viveka van de Vliet

www.designdenhaag.eu

Oproep aan internationale ontwerpers: stuur je idee voor een nieuw logo voor Europa in.

Ook kan iedereen die voor de overheid heeft ontworpen de ontwerpen opsturen, zodat deze zichtbaar zijn op de site. Kijk voor informatie op www.designdenhaag.eu.